

МІНІСТЕРСТВО ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ МЕДИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
Кафедра філософії, біоетики та іноземних мов

Силабус навчальної дисципліни
«Теорія пізнання»

Обсяг навчальної дисципліни	Загальна кількість годин на дисципліну: 90 годин, 3 кредити ECTS
Дні, час, місце проведення навчальної дисципліни	За розкладом занять. Кафедра філософії, біоетики та іноземних мов. м. Одеса, вул. Ольгіївська, 4
Викладач(-і)	1) Ханжи Володимир Борисович, д. філос. н., професор, завідувач кафедри філософії, біоетики та іноземних мов 2) Ляшенко Дмитро Миколайович, к. філос. н., доцент, доцент закладу вищої освіти кафедри філософії, біоетики та іноземних мов
Контактна інформація	1) Ханжи Володимир Борисович, д. філос. н., професор, завідувач кафедри філософії, біоетики та іноземних мов +380972698611 volodymyr.xanzhy@onmedu.edu.ua vladkhan.od@ukr.net Кабінет завідувача і ауд. № 5 кафедри філософії, біоетики та іноземних мов. Вул. Ольгіївська, 4б 2) Ляшенко Дмитро Миколайович, к. філос. н., доцент, доцент закладу вищої освіти кафедри філософії, біоетики та іноземних мов +380973412025 dmytro.liashenko@onmedu.edu.ua sepulka@meta.ua Ауд. № 1 кафедри філософії, біоетики та іноземних мов. Вул. Ольгіївська, 4б Очні консультації: четвер – з 14.00 до 16.00; субота – з 9.00 до 13.00 Онлайн консультації: четвер – з 14.00 до 16.00; субота – з 9.00 до 13.00. Microsoft Teams або через Telegram/Viber

КОМУНІКАЦІЯ

Комунікація зі здобувачами вищої освіти здійснюється через очні зустрічі. У разі переходу на дистанційне навчання комунікація буде здійснюватися за допомогою E-mail та програм: Microsoft Teams, Moodle, Telegram та Viber.

АНОТАЦІЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Предметом вивчення дисципліни - загальні особливості й закономірності пізнавальної діяльності людини, методологічні засади та специфіка процесу пізнання у медичній галузі.

Мета дисципліни: формування гносеологічної та методологічної культури, а також навичок критичного мислення здобувача вищої освіти.

Завдання навчальної дисципліни:

1. Навчити самостійно орієнтуватись в палітрі гносеологічних та методологічних напрямків, течій і шкіл.
2. Сформувати навички критичного мислення.
3. Практично ознайомити із структурою та видами доведення як форми мислення.
4. Надати розуміння кореляції теорії пізнання з предметами за професійним (медичним) спрямуванням.
5. Закласти гносеологічні та методологічні передумови до структурно коректного інтегрального типу мислення.
6. Створити умови для виходу за межі вузькопрофесійної підготовки.

Очікувані результати:

За результатами вивчення дисципліни здобувачі повинні;

Знати:

- основні закономірності пізнавального процесу;
- класифікацію методів пізнання; базові філософські принципи, ключові поняття загальнонаукової та конкретно-наукової методології;
- відмінності наукового пізнання від інших його культурних форм;
- основні концепції істини, критерії визначення істинності знання на тлі неістинності;
- сутність понять: «науковий факт», «поняття», «категорія», «ідея», «проблема», «гіпотеза», «концепція», «теорія», «закон», «закономірність», «науковий принцип», «парадигма».

Розуміти:

- цілісний та процесуальний характер пізнавальної діяльності;
- співвідношення чуттєвого і раціонального рівнів пізнання;
- ключову роль методологічного інструментарію у визначенні русла і результату дослідницької діяльності;
- критерії науковості знання.

МІНІСТЕРСТВО ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ МЕДИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
Кафедра філософії, біоетики та іноземних мов

Вміти:

- орієнтуватися в основних гносеологічних та методологічних течіях минулого і сучасності;
- диференціювати епістемологічні передумови у різних системах знання;
- інтерпретувати взаємозв'язок об'єкта та суб'єкта пізнання;
- зіставляти емпіричний та теоретичний рівні наукового пізнання.

Володіти навичками:

- критичного та логічного мислення;
- аналізу сучасних гносеологічних та методологічних проблем та вчень;
- дефініції конкретно-наукових, загальнонаукових та філософських понять;
- постійного збагачення епістемологічного тезаурусу;
- викладання міркувань логічно, систематично та аргументовано.

ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Форми і методи навчання:

Дисципліна буде викладатися у формі практичних занять; організації самостійної роботи здобувача.

Методи навчання:

Практичні заняття: словесні методи: бесіда, пояснення, дискусія, обговорення проблемних ситуацій; наочні методи: ілюстрація (у тому числі мультимедійні презентації); практичні методи: виконання тестових завдань, вирішення ситуаційних завдань.

Самостійна робота: робота з рекомендованою основною та додатковою літературою, з електронними інформаційними ресурсами, підготовка до практичних занять; самостійне виконання індивідуального завдання, підготовка доповіді та презентації для захисту індивідуального завдання.

Зміст навчальної дисципліни

Тема 1. Пізнання як філософська проблема. Знання як об'єкт гносеології.

Тема 2. Основні гносеологічні проблеми та їхнє розв'язання в історії філософії.

Тема 3. Природа та структура знання. Одиниці знання. Знання та його сателіти.

Тема 4. Суб'єкт та об'єкт пізнання. Місце та роль суб'єкта пізнання в класичній, неklasичній та постнеklasичній наукових картинах світу.

Тема 5. Діалектичний характер пізнання: його рівні та форми. Чуттєве пізнання та абстрактне мислення: їх можливості та обмеженість.

Тема 6. Проблема істинності знань. Різноманітність концепцій істини.

Тема 7. Практика як основа, рушійна сила та мета пізнання, її основні види практики. Єдність теорії та практики.

МІНІСТЕРСТВО ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ МЕДИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
Кафедра філософії, біоетики та іноземних мов

Тема 8. Методологія пізнання. Проблема класифікації методів пізнання. Методи емпіричні та теоретичні, конкретно-наукові, загальнонаукові та загально-філософські.

Тема 9. Діалектика як метод та теорія пізнання. Категорії, закони та принципи діалектики. Взаємозв'язок станів норми та патології в діалектичному ракурсі. Діалектичний зв'язок причин та наслідків в медичному знанні: медичний діагноз і прогнозування.

Тема 10. Альтернативи діалектиці. Синергетика як теорія і метод дослідження систем, що самоорганізуються. Загальні закономірності розвитку людського організму крізь призму діалектичного та синергетичного підходів.

Тема 11. Форми організації та розвитку наукового пізнання: проблема, науковий факт, ідея, гіпотеза, концепція, теорія, парадигма.

Тема 12. Логіка як наука. Класифікація логічних систем. Дедуктивна та індуктивна логіка.

Перелік рекомендованої літератури:

Основна:

1. Запорожан В. М. Шляхи зцілення людства: Життя. Розум. Моральність : монографія / В. М. Запорожан, В. Б. Ханжи, І. А. Доннікова. — Одеса : Олді+, 2025. — 350 с.
2. Історія філософії: проблема людини та її меж. Вступ до філософської антропології як метаантропології. Навчальний посібник зі словником / Під редакцією доктора філософських наук, професора Н. Хамітова ; 4-е видання, перероблене та доповнене. — К. : КНТ, 2016. — 396 с.
3. Петрушенко В. Філософія (вступ до курсу, історія світової та української філософії, фундаментальні проблеми сучасної філософії) – Навчальний посібник / Віктор Петрушенко. — 2-ге вид., випр. — Львів : Видавництво Львівської політехніки, 2019. — 596 с.
4. Філософія основних сфер і напрямів людської життєдіяльності : навчальний словник-довідник / За наук. ред. д. філос. наук., проф. В. Л. Петрушенка. — Львів : Новий Світ-2000, 2022. — С. 322–330. — Режим доступу : <https://repo.odmu.edu.ua:443/xmlui/handle/123456789/12836>

Додаткова:

1. Петрушенко В. Філософія і методологія науки – Навчальний посібник / Віктор Петрушенко ; вид. 2-ге, випр. і доп. — Львів : Новий Світ – 2000, 2021. — 200 с.
2. Філософія науки : підручник / І. С. Добронравова, Л. І. Сидоренко, В. Л. Чуйко та ін. ; за ред. І. С. Добронравової. — К. : ВПЦ «Київський університет», 2018. — 255 с.
3. Ханжи В. Б. Взаємодія науки і релігії: епістемологічний аспект. Частина перша / В. Б. Ханжи // Перспективи. Соціально-політичний журнал. — 2025. — № 1. — С. 130–137. <https://doi.org/10.24195/spj1561-1264.2025.1.17>

МІНІСТЕРСТВО ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ МЕДИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
Кафедра філософії, біоетики та іноземних мов

<https://repo.odmu.edu.ua:443/xmlui/handle/123456789/17322>

ОЦІНЮВАННЯ

Форми і методи поточного контролю: усний (опитування), тестування, оцінювання виконання практичних вправ, оцінювання комунікативних навичок, розв'язання ситуаційних клінічних завдань, оцінювання активності на занятті та самостійної роботи здобувачів.

Критерії поточного оцінювання на практичному занятті

Оцінка	Критерії оцінювання
Відмінно «5»	Здобувач вільно володіє матеріалом, приймає активну участь в обговоренні та вирішенні ситуаційної задачі, впевнено демонструє практичні навички під час виконання та інтерпретації практичної роботи з теми заняття, висловлює свою думку з теми заняття.
Добре «4»	Здобувач добре володіє матеріалом, приймає участь в обговоренні та вирішенні ситуаційної задачі, демонструє практичні навички під час виконання практичної роботи з деякими помилками, висловлює свою думку з теми заняття.
Задовільно «3»	Здобувач недостатньо володіє матеріалом, невпевнено приймає участь в обговоренні та вирішенні ситуаційної задачі, з суттєвими помилками виконує практичну роботу.
Незадовільно «2»	Здобувач не володіє матеріалом, не приймає участь в обговоренні та вирішенні ситуаційної задачі, не демонструє практичні навички під час виконання практичної роботи з теми заняття.

Форми і методи підсумкового контролю: залік.

Залік, виставляється здобувачу, який виконав усі завдання робочої програми навчальної дисципліни, приймав активну участь у практичних заняттях, виконав індивідуальне завдання та має середню поточну оцінку не менше ніж 3,0 і не має академічної заборгованості.

САМОСТІЙНА РОБОТА ЗДОБУВАЧІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ

МІНІСТЕРСТВО ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ МЕДИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
Кафедра філософії, біоетики та іноземних мов

Самостійна робота з рекомендованою основною та додатковою літературою, з електронними інформаційними ресурсами, підготовка до практичних занять;

Самостійне виконання індивідуального завдання, підготовка доповіді та презентації для захисту індивідуального завдання.

ПОЛІТИКА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Політика щодо дедлайнів та перескладання:

- Пропуски занять з неповажних причин відпрацьовуються за розкладом черговому викладачу.
- Пропуски з поважних причин відпрацьовуються за індивідуальним графіком з дозволу деканату.
- Перескладання незадовільної оцінки проводиться в дні консультацій і відпрацювань; при дистанційному навчанні – в терміни, визначені й узгоджені з викладачем.

Політика щодо академічної доброчесності:

Обов'язковим є дотримання академічної доброчесності здобувачами, а саме:

- самостійне виконання всіх видів робіт, завдань, форм контролю, передбачених робочою програмою даної навчальної дисципліни;
- посилення на джерела інформації у разі використання ідей, розробок, тверджень, відомостей;
- дотримання норм законодавства про авторське право і суміжні права;
- надання достовірної інформації про результати власної навчальної (наукової) діяльності, використані методики досліджень і джерела інформації.

Неприйнятними у навчальній діяльності для учасників освітнього процесу є:

- використання родинних або службових зв'язків для отримання позитивної або вищої оцінки під час здійснення будь-якої форми контролю результатів навчання або переваг у науковій роботі;
- використання під час контрольних заходів заборонених допоміжних матеріалів або технічних засобів (шпаргалок, конспектів, мікро-навушників, телефонів, смартфонів, планшетів тощо);
- проходження процедур контролю результатів навчання підставними особами.

За порушення академічної доброчесності здобувачі освіти можуть бути притягнені до такої академічної відповідальності:

- зниження результатів оцінювання контрольної роботи, оцінки на занятті, заліку тощо;

МІНІСТЕРСТВО ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ МЕДИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
Кафедра філософії, біоетики та іноземних мов

- повторне проходження оцінювання (контрольної роботи, заліку тощо);
- призначення додаткових контрольних заходів (додаткові індивідуальні завдання, контрольні роботи, тести тощо);
- проведення додаткової перевірки інших робіт авторства порушника.

Політика щодо відвідування та запізнь:

Відвідування всіх видів аудиторних занять (лекцій, практичних занять) є обов'язковим.

Форма одягу: медичний халат, який повністю закриває верхній одяг, або лікарська піжама, шапочка, маска, змінне взуття.

Обладнання: зошит, ручка, методичні вказівки, альбом.

Стан здоров'я: здобувачі хворі на гострі інфекційні захворювання, у тому числі на респіраторні хвороби, до заняття не допускаються.

Здобувач, який спізнився на заняття, може бути на ньому присутній, але якщо в журналі викладач поставив «нб», він повинен його відпрацювати у загальному порядку.

Використання мобільних пристроїв:

Мобільні пристрої можуть бути застосовані здобувачами з дозволу викладача, якщо вони потрібні для виконання завдання.

Поведінка в аудиторії:

Поведінка здобувачів та викладачів в аудиторіях має бути робочою та спокійною, суворо відповідати правилам, встановленим Положенням про академічну доброчесність та етику академічних взаємин в Одеському національному медичному університеті, у відповідності до Кодексу академічної етики та взаємин університетської спільноти Одеського національного медичного університету, Положенням про запобігання та виявлення академічного плагіату у науково-дослідній та освітній роботі здобувачів вищої освіти, науковців та викладачів Одеського національного медичного університету.